

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра зарубіжної літератури

Деконструкція "казки" у збірці Єльфріди Єлінек "Смерть і діва"

Кваліфікаційна робота
студентки IV курсу бакалаврату
освітньої програми,
«Зарубіжна література та англійська мова:
теорія і методика навчання»,
спеціальність – 014.02 Середня освіта
ПЯТАК Камілли Юрїївни

науковий керівник:
к. філол. н., Богдан СТОРОХА

Рецензент:
к. філол. н., професор Наталія ЖЛУКТЕНКО

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри зарубіжної літератури
№ ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (проф. Лілія МІРОШНИЧЕНКО)

КИЇВ – 2024

АНОТАЦІЯ

випускної кваліфікаційної роботи, виконаної на тему:

Деконструкція «казки» у збірці Ельфріди Єлінек «Смерть і діва»

Випускна кваліфікаційна робота присвячена всебічному аналізу деконструкції казки в сучасному літературознавстві, на прикладі творчості австрійської письменниці Ельфріди Єлінек. Обсяг роботи включає в себе три розділи.

Перший розділ сфокусований на розборі теоретичних підходів до вивчення казки, а також на аналізі парадигм підходів у літературознавстві. Жак Дерріда був головним основоположником поняття деконструкція. Казка як літературний жанр завжди є і була предметом вивчення та аналізом літературознавців.

Другий розділ включає в себе дослідження та аналіз самого твору Ельфріди Єлінек «Смерть і діва». Використання деконструктивного підходу дозволило виявити приховані сенси та ідеологічні посили в текстах Єлінек.

У третьому розділі розглянуто методичний потенціал казки зі сторони навчального матеріалу, огляд сучасних методів вивчення казки та її вплив на дитяче уявлення. Казки допомагають учням зрозуміти та висловити свої емоції, розвинути вміння співчувати та розуміти інших людей. Також, досліджується актуальність інтерактивного підходу вивчення твору Ельфріди Єлінек «Смерть і діва» для учнів середньої школи.

Наукове значення роботи полягає у поглибленому аналізі збірки «Смерть і діва» та розбору специфіки деконструкції казкового нарративу, що дозволяє краще розуміти творчість Ельфріди Єлінек, а також загальної еволюції казкового жанру в сучасній літературі. Практична цінність роботи полягає у розробці методичних рекомендацій щодо використання казок у навчальному процесі, що буде особливо корисним для учнів та вчителів.

Було наведено різноманітні приклади деконструкції на творчості інших письменників, детально розглянуто деконструкцію казки в літературних

дослідженнях, і виявлення деконструкції казкових сюжетів у творі Ельфріди Єлінек «Смерть і діва». Такий аналіз допомагає ширшій можливості розуміння літературних текстів.

Ключові слова: деконструкція, казка, літературознавство, Ельфріда Єлінек, «Смерть і діва», навчальний процес.

ANNOTATION

final qualification work performed on the topic:

Deconstruction of the "fairy tale" in

Elfriede Jelinek's collection "Death and the Maiden"

The graduation thesis is devoted to a comprehensive analysis of the deconstruction of the fairy tale in modern literary studies, using the example of the work of the Austrian writer Elfrieda Jelinek. The volume of work includes three sections.

The first chapter is focused on the analysis of theoretical approaches to the study of fairy tales, as well as on the analysis of paradigms of approaches in literary studies. Jacques Derrida was the main founder of the concept of deconstruction. A fairy tale as a literary genre is and has always been the subject of study and analysis by literary critics.

The second chapter includes research and analysis of Elfrieda Jelinek's own work "Death and the Maiden". The use of a deconstructive approach made it possible to reveal hidden meanings and ideological messages in Jelinek's texts.

The third chapter examines the methodological potential of the fairy tale from the point of view of the educational material, an overview of modern methods of studying the fairy tale and its influence on children's imagination. Fairy tales help students understand and express their emotions, develop the ability to empathize and understand other people.

Also, the relevance of the interactive approach to studying the work of Elfrieda Jelinek "Death and the Maiden" for high school students is investigated. The scientific value of the work lies in the in-depth analysis of the collection "Death and the Maiden" and the analysis of the specifics of the deconstruction of the fairy tale narrative, which allows for a better understanding of Elfrieda Jelinek's work, as well as the general evolution of the fairy tale genre in modern literature.

The practical value of the work lies in the development of methodological recommendations for the use of fairy tales in the educational process, which will be

especially useful for students and teachers. Various examples of deconstruction in the work of other writers were given, the deconstruction of the fairy tale in literary studies was considered in detail, and the deconstruction of fairy tales was revealed in the work of Elfrida Jelinek "Death and the Maiden". Such analysis helps a wider possibility of understanding literary texts.

Key words: deconstruction, fairy tale, literary studies, Elfrida Jelinek, "Death and the Virgin", educational process.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ ДЕКОНСТРУКЦІІ КАЗКИ	10
1.1. Парадигма підходів до вивчення казки в літературознавстві	10
1.2. Деконструкція казки в літературних дослідженнях сучасного літературознавства	17
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ II. ДЕКОНСТРУКЦІЯ «КАЗКИ» У ЗБІРЦІ ЄЛЬФРІДИ ЄЛІНЕК «СМЕРТЬ І ДІВА»	25
2.1. П'єса як основний прийом реалізації сюжету у збірці Єльфріди Єлінек «Смерть і діва»	25
2.2. Деконструкція казки та її роль у сюжетотворенні у книзі «Смерть і діва»	33
Висновки до другого розділу	39
РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАЗКИ ЯК НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	41
3.1. Казка як прийом навчання в сучасній середній школі	41
3.2. Урок у формі інтерактивного спілкування	45
Висновки до третього розділу	49
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

Актуальність обраної теми. У цій роботі розглядається деконструкція казки в контексті сучасного літературознавства, на прикладі творчості Ельфріди Єлінек. Деконструкція як методичний підхід, висвітлює розкриття прихованого змісту, та звертає увагу на сюжет тих текстів, які часто залишалися поза увагою при традиційному аналізі. Цей підхід перед нами відкриває нові можливості для розуміння та інтерпретації казки, що назагал важливі в контексті сучасного літературознавства.

Вибір твору Єлінек не є випадковим, оскільки збірка «Смерть і діва» яскраво зображує, як традиційні казкові сюжети можуть бути деконструйовані та проаналізовані в інакшому контексті, набуваючи зовсім нового, навіть протилежного значення. Дана робота складається з трьох розділів.

Перший розділ передбачає розглядання теоретичних підходів до вивчення казки, аналізується парадигма підходів у літературознавстві та особлива увага приділяється деконструкції. Другий розділ виділений на аналіз самого твору Ельфріди Єлінек «Смерть і діва», досліджується деконструкція казкових сюжетів, їх роль у формуванні структури твору. У третьому розділі розглядається методичний потенціал казки як навчального матеріалу, пропонуються огляд сучасних методів вивчення казки у середній школі, відзначається її вплив на дитяче уявлення, а також досліджується актуальність інтерактивного підходу вивчення твору для учнів середньої школи.

Дана робота спрямована на дослідження доконструкції казки в сучасному літературознавстві та її застосування у навчальному процесі. Ми розглянемо, як деконструкція може розкрити сховані аспекти казки, а так запропонуємо методичні підходи.

Метою дослідження є всебічний аналіз теоретичних та методичних підходів до вивчення казки в літературознавстві.

Згідно з поставленою метою в дослідженні були визначені наступні **завдання:**

- детальний розгляд, деконструкції казки в літературних дослідженнях,
- прикладі деконструкції на творчості різних письменників,
- розбір твору Ельфріди Єлінек «Смерть і діва» виявлення у ньому деконструкції казкових сюжетів;
- визначення ролі деконструктивних прийомів у сюжетоутворенні та загальній структурі;
- доведення, що дана збірка може вивчатися також у середній школі.

Об'єктом дослідження є збірка «драм принцес» Ельфріди Єлінек «Смерть і діва».

Предметом дослідження цієї роботи є вивчення специфіки деконструкції казки, на прикладі твору Ельфріди Єлінек «Смерть і діва». Робота включає також аналіз методичних підходів залучення казки до навчального процесу у середній школі, її вплив на формування свідомості дитини та розбір інтерактивного методу навчання за допомогою казки.

Методом дослідження впливають зі специфіки поставлених завдань. Серед використаних варто назвати такі методи дослідження:

- джерелознавчий метод допоміг опрацювати наукову літературу,
- історичний метод дав змогу розглянути творчість Ельфріди Єлінек крізь призму літературознавчих наукових розвідок, а також в контексті сучасності,
- культурологічний метод використано для з'ясування поняття *деконструкції*,
- проблемно-тематичний, полягає у визначенні провідної тематики твору, а також виявленні деконструкції та проблемах, які наявні у творі,
- гендерний підхід допоміг розглянути текст письменниці як вияв уявлень про стосунки чоловіка та жінки, проаналізувавши особливості жіночого мислення, поведінки, ставлення до смерті, та психології.

Інформаційною базою дослідження є твір Ельфріди Єлінек «Смерть і діва» із залученням сучасних літературознавчих матеріалів.

Структура дипломної роботи визначена метою й завданнями та включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Структура роботи: Загальний обсяг роботи становить 54 сторінки. Список використаних джерел містить 37 позицій.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ ДЕКОНСТРУКЦІЇ КАЗКИ

1.1 Парадигма підходів до вивчення казки в літературознавстві.

Казки належать до стародавніх видів літератури, вони захоплюють уяву і досягають неймовірних глибин, від минулих і до наших часів, до яких не доходить жодна древня історія.

Казка — найдавніший жанр, застиглий у тому часі, коли він вже не відповідав пізнішим формам мислення. Даний жанр набув естетичності, певної дидактичності та виховної функції, міцної форми, що існує незмінною по цей час. Усі типи перетворень і змін у сприйнятті казки, пов'язані з втручанням реальності в її сферу, тому історія казки відображає насамперед своєю історією її відношення до дійсності. Вона знала вплив різних історичних періодів від первісного суспільства до сучасності. Поняття «казка» закріплено за народними казками, але також означає літературну казку. Казки допускають значні відхилення від буквалістського викладу дійсності, відкриваючи тим самим простір для творчої уяви. Зараз розрізняють два основних типи казок: народні та авторські. Народні казки та авторські історії можна розділити на історії про тварин, сімейні історії, історію жахів та історію про магію. Крім того, авторські казки можуть мати дидактичні, психологічно-корекційні, психотерапевтичні та медитативні характеристики.

Літературна казка викликає науковий інтерес із 19 століття, її обговорюють із різних концептуальних точок зору з використанням різноманітних методологій. Концептуальні підходи до літературних текстів завжди підкріплюються та формуються ідеологічними припущеннями про зв'язки між мовою, значенням, наративом, літературою, суспільством і літературною аудиторією і, певною мірою, різні підходи до казки відображають критичний, культурний та історичний контексти, в яких вони були сформульовані. Жоден

підхід чи методологія не здатні прийти до «правильного» тлумачення казки; натомість різні методології відповідають різним критичним та ідеологічним цілям. [35, с. 140].

Із точки зору теоретичного дослідження наявність літературної казки в романах не скасовує їхньої непрозорості. Є певні незрозумілі вади, одна з яких демонструє усталене літературознавче визначення жанру авторської казки (від моменту її виникнення і до сьогодні) через дискусію «Про теоретичне обґрунтування казки». Як у особливого літературного жанру його поетика і взаємозв'язок формуються з іншими літературними жанрами. Так виступає авторська казка як самостійний жанр.

Дослідження цього жанру розроблено у двох аспектах:

- теорія (розуміння його жанрової природи та вибір домінантного жанрового стилю – типологічної характеристики, що визначає його власну специфіку),

- практичному (системний аналіз конкретних авторських казок).

Теоретичний дискурс щодо з'ясування природи жанру літературної казки є дискусійним як у вітчизняному, так і зарубіжному науковому середовищі. Починаючи з XIX ст., світова та вітчизняна генетична думка час від часу осмислювала казкову літературну жанрову парадигму, формувала теоретичні погляди на своєрідність казкового літературного жанру, що відповідає відповідним епохам їх розгляду, наукові дослідження особливо активізувалися в другій половині XIX ст.

Ф. Панцер вказав на те, що казки та розваги персонажів є основними характеристиками жанру казки. На його думку, казка – це коротка, відповідно цікава історія, яка розповідає фантазію, яка не була в правдивості і ніколи не може статися. і магичні події. підтверджують тому, що вони порушують закони природи.

Казка — це найвища «поетична» форма, і додавання її стилю не підтверджує бідності і бездарності мови, а, навпаки, надає їй особливої форми. Народні казки найкраще визначаються внутрішньо-текстовими особливостями

жанру, головною ознакою яких є усні форми передачі. Проте в межах загальної подібності між усними формами представлення, якими зазвичай характеризуються казки, є й деякі відмінності.

Сучасні німецькі вчені вже не вважають усні перекази визначальною ознакою народних казок. Проте не можна повністю заперечувати особливість усного спілкування казки, потрібно лише з'ясувати її значення для жанру казки. Зрозуміло, що усна традиція накладає певні обмеження на казку, що відбивається в обов'язковості типових моментів і стабільності компонентів. Автор-оповідач може частково змінити лексичне доповнення тексту, залишаючи незмінним полотно зображення. Говорячи про австрійську казку, важливою темою дослідження австрійських казок це певні мотиви та символіка. Деякі з них використовують стандартні казкові мотиви, такі як магія, перетворення та подорожі. Але все ж таки австрійські автори часто надають перевагу унікальним обертам або інтерпретації, що робить її особливими.

Загалом австрійські казки складають важливу частину національної літературної спадщини та відображають культурні, історичні та моральні аспекти австрійського суспільства. Спираючись на окремі класичні казки письменники зберегли знайомі сюжети та персонажів. Звичайно, вірність сюжету різна, і деякі письменники казки обмежуються окремими фрагментами та героями популярних казок. Крім того пропонуються пародійні інтерпретації відомих казок, а магічне та надприродне середовище, характерне для традиційних казок, зазнає трансформації. Деякі казки, де магія існує нарівні з реальністю, і іноді навіть важко зобразити, межа між реальністю та фантазією, де начебто реальні події виявляються снами, мріями чи галюцинаціями героїв.

Вивчення літератури допомагає глибше зрозуміти і оцінити цю частину австрійської культури. Ці міркування приводять до висновку, що казка як жанр визначається чіткою формою оповіді, її чітким і послідовним перебігом. Структура цієї казки не має ні вступу, ні післямови. Характерними частинами будови казки є зачин, продовження, кульмінація, розв'язка. Ці компоненти однакові для різних фабул.

Термінологічно казки визначаються як один із основних жанрів народно-поетичної творчості, включають фантастичних, пригодницьких або побутових персонажів, наголошуючи насамперед фантастиці. Розповідний характер історії вважається показником її величі, а особливою рисою є вигадане місце дії.

Особливості також включають події та умови, пов'язані з розвитком сюжету казки, за винятком другорядних елементів, які безпосередньо не пов'язані з сюжетом казки. Особливість будови казки полягає в її єдності, наявності постійних будівельних елементів і традиційної оповідної формули, тобто схеми, за якою оповідач реалізує свої ідеї і змінює сюжет, зберігаючи форму. Особливо австрійські казки характеризуються строгим і послідовним порядком оповіді.

Найефективнішим показником казки є використання передконцептуальної інформації в назві. Це слугує керівництвом для розробки стратегій сприйняття тексту та програмує мережу асоціацій у читача.

Наукові рамки дослідження казки дуже різноманітні. У літературних казках співіснують три-чотири основні наукові парадигми.

- таксономічний (систематичний і структурний),
- практичний (комунікативний і функціональний),
- когнітивний (когнітивно-дискурсивний),
- генетичний(порівняльно-історичний)

Я. Грімм, вивчаючи казку дійшов висновку, що вона постійно відтворюється в часі, а тому її основа має бути дуже давньою. Для нього казка — це сама національна свідомість, один із найяскравіших виявів національного духу.

Казка як літературний жанр завжди була предметом вивчення та аналізу літературознавців. Завдяки своїй універсальності казка привертає увагу дослідників різних підходів. У цьому розділі розглядаються основні парадигми, які використовуються для аналізу казки в літературознавстві. У літературознавстві існує кілька парадигм або підходів до вивчення казки [35, с. 140].

Ось деякі основні парадигми для вивчення казок.

1. Структурно-функціональний підхід: фокусується на аналізі елементів структури казки та їх функціонального значення в контексті тексту. Цей підхід спрямований на дослідження внутрішньої структури казки, її елементів і композиції. Основна увага приділяється аналізу сюжету, персонажів, мотивів та інших структурних елементів казки. Крім того, цей підхід враховує також типові закономірності та жанрові особливості казкових творів.

2. Психоаналітичний підхід до вивчення казок базується на уявленні про те, що казки відображають психологічні аспекти психічного життя індивідів і груп. Аналізуючи символіку, мотиви, конфлікти казок, дослідники прагнуть розкрити сакральність і психологічні підвалини, що впливають на свідомість і психіку тих, хто бере участь у літературному процесі.

3. Структурний історичний підхід: спрямований на розуміння казок у контексті їхнього історичного та культурного середовища. Цей підхід досліджує розвиток казки в різні епохи, її значення для суспільства, вплив політичних, соціальних і релігійних чинників на створення казок.

4. Психологічний підхід: розглядає казки як важливе джерело для вивчення психологічних аспектів людської природи та досліджує їхній вплив на психічний та емоційний стан читача. Цей підхід передбачає аналіз архетипів, символів, конфліктів, розвитку персонажів казкових творів.

5. Когнітивний підхід до вивчення казки має на меті розуміння казкових текстів крізь призму таких когнітивних процесів людини, як сприйняття, уява, мислення. Літературознавці розглядають шляхи розуміння й інтерпретації казки, розглядають її роль у формуванні когнітивних уявлень і структур світосприйняття.

6. Феміністський підхід: зосереджується на розумінні гендерних ролей і репрезентації в казках, включаючи питання стереотипів, ролей жінок і чоловіків у казках та їх вплив на формування гендерної ідентичності. Основна увага зосереджена на тому, як казкові герої відображають і зміцнюють специфічні соціокультурні норми щодо гендерної ідентичності.

Кожна з цих парадигм пропонує свій власний унікальний підхід до вивчення казок, що дозволяє дослідникам отримати різне глибоке розуміння цього типу літератури та її важливості для суспільства. Дослідниці-феміністки досліджують, які ролі відведені жінкам і чоловікам у казкових світах і які стереотипи існують щодо їхніх особистостей, здібностей і рольових функцій. Вони аналізують, чи є в казках прояви сексизму, чи діють героїні як активні та самостійні персонажі, чи навпаки, чи обмежується їхня поведінка типовими ролями. Дослідники також досліджували, як тексти казок змінюються з часом і в різних культурних контекстах у зв'язку з уявленнями про гендерну рівність. Наприклад, порівняйте роль жінки в давніх і сучасних казках і казках різних національних культур. Цей підхід допомагає виявити, які соціокультурні впливи відображені в казкових творах, і привертає увагу громадськості до проблем гендерної нерівності, які можуть бути вбудовані в казкову традицію [35, с. 140].

Стосовно деконструкції казки детально зазначено, що деконструкція казки в літературознавстві є одним із аналітичних інструментів, спрямованих на розкриття прихованих смислів, стереотипів та ідеологій, закладених у текстах казок, я хотів би пояснити. Цей підхід ґрунтується на теорії деконструктивізму філософа та літературознавця Жака Дерріда. Основним принципом деконструкції є розбір тексту на складові частини з метою виявлення суперечностей, амбівалентності та підсвідомих упереджень.

Поняття деконструкції можна простежити за Дерріда. У середині 1960-х років він увів концепцію деконструкції – слідом за Гайдеггером – у французьку постструктуралістську сучасну філософію. Деконструкцію можна описати як стратегію, яка звертається до бінарних протилежностей і привертає увагу до взаємозалежності понять. Дерріда деконструє бінарні протилежності як відмінності, які не роблять розриву між, наприклад, собою та іншими. У контексті казок деконструкція відкриває різні аспекти, приховані в тексті, такі як гендерні стереотипи, соціальні норми, політичні впливи та культурні прояви [19, с.617-641]. Ось деякі аспекти деконструкції казки в літературознавстві:

1. Гендерна деконструкція: Аналізуючи ролі чоловіків і жінок у казкових історіях, дослідники можуть виявити стереотипи та нерівність, втілені в казкових персонажах і сюжетах. Деконструкція допомагає виявити приховані аспекти гендерних стосунків і виявляє їх вплив на формування ідеалів та очікувань.

2. Соціальний розпад: Вивчаючи соціальну реальність, зображену в казках, ми можемо виявити різні форми класової та інших соціальних нерівностей. Мета деконструкції — розкрити приховані відносини влади, експлуатації та підкорення, які втілені в образах і сюжетах казок.

3. Політична деконструкція: Казки часто відображають політику та ідеологію свого часу. Деконструкція допомагає виявити прихований політичний підтекст, ідеології та амбівалентності, закладені в текстах казок.

4. Деконструкція культури: Дослідження казок з культурної точки зору відкриває різні культурні ідеї, традиції та цінності, відображені в них. Деконструкція дає змогу побачити, які аспекти культури підтримуються чи критикуються в текстах казок. Загалом деконструкція казки в літературознавстві дає змогу виявити та розкрити різноманітні аспекти, які можуть бути приховані в казках, критично дослідити їхній вплив на читачів і культуру загалом.

Через деконструкцію стає можливим глибше зрозуміти природу казок, їхній вплив на читачів і суспільство, продемонструвати їхній потенціал у культурній та літературній критиці. Деконструкція розвиває концепцію відмінності, з якою можна досліджувати точки зв'язку та переплетіння найрізноманітніших категорій соціальної замкнутості з категорією гендеру: з одного боку, як логіку процесів включення та виключення, з іншого боку, як конститутивні умови для специфічних форм суб'єктності. На цьому фоні та з посиланням на психоаналітичні підходи з недавньої теорії критичних відносин я розробляю концепцію суб'єктивної ідентичності, яка характеризується відмінністю. Підсумовуючи, можна сказати, що деконструкція в казках означає демонтаж стандартних архетипів і умовностей, які обрамляють казки і не залишають місця для роздумів [7, с. 242].

Постмодерністи зазвичай здійснюють ревізію традиційних моделей і уникають їх повторення. Деконструкція жанрів дозволяє авторам аналізувати та переписувати оригінальні казки минулого, усуваючи помилкове переконання, що казки призначені лише для дітей.

1.2. Деконструкція казки в літературних дослідженнях сучасного літературознавства.

Велику роль у становленні та започаткуванні деконструкції відіграв Жак Дерріда і став її основоположником. Філософ-концептуаліст, він викликає зацікавлення своєю глибинною яскравістю, його внесок у філософський спектр вагомий та великий. Розглядаючи детальніше значення деконструкції можна сказати, що це певний процес ідентифікації всебічної конструкції та її центрального визначення з ціллю значення її зустрічного або маргінального визначення.

Для філософа Дерріда деконструкція мала завзятий крок кинути суперництво для західних філософів та всебічним структурам. Будь-який текст можна не тільки писати і читати, але й складати і організовувати, конструювати і деконструювати, доповнювати і переписувати. Текст не має центру, периферії чи контексту; текстовий простір безперервний, відкритий і нескінченний. У будь-якому місці тексту численні траєкторії розгалужуються та перетинаються, утворюючи сітку, що постійно розширюється, яку можна нескінченно рухати. Основна стратегія полягає в тому, щоб «деконструювати» монолітну масу твору, максимально розібравши його складові частини, тим самим послабивши силу твору та звільнивши максимальну різноманітність текстового змісту. Текст слід читати таким чином, щоб усунути точки напруги, які підірвали б обґрунтоване існування теми.

Деконструкція — це також, теоретичний підхід, спрямований на розгляд і оцінку структури, семантики та ідеології текстів з метою виявлення протиріч, всупереч прихованих механізмів влади. У розгляді казки деконструктивний

підхід розкриває та кидає виклик традиційним уявленням про жанр, показує приховані підривні можливості та досліджує голоси, які пригнічені або приховані в казкових текстах. Полягає на виявленні рівнів допоміжних понять і метафор у тексті, які вказують на без особистісний характер тексту та його резонанс з іншими попередніми текстами [19, с.617-641].

Роки виникнення цього поняття припала на розпал структуралізму і є основною стратегією наряду, протилежно структуралізму, а саме постструктуралізму, який виник на межі 1960-1970-х років ХХ століття. Він заснований на структуралізмі і став саме своєрідним запереченням цьому ж [3].

Сучасні казки створені під впливом постмодернізму і їх форма визначається впливом постмодернізму. Сучасні казки часто запозичують хвилювання з інших жанрів, тому мають значно цікавіший зміст. У сучасних літературних казках, переплітаються риси про звірів і чари, пригоди і детектив, науку та фантастику. Пронизані тонкими психологічними нюансами, герої переживають повний спектр емоцій, від любові, доброти та співчуття до жорстокості та ненависті.

Особливо успішно в сучасних австрійських та американських казках долаються «неявні заборони»: заборона болю, заборона смерті, заборона пристрасті. Подолання заборон дає змогу позбутися психологічної інертності, характер зважає всі рішення, вдається до роздумів і вагань. Долаючи заборону пристрасті, персонажі розглянутої казки вже не є простими, а набувають тривимірності. Центром сучасної казки є психологія та внутрішній світ героя, тим самим створюючи зовнішній світ, в якому існує персонаж [35, с. 140].

Деконструкція казки в сучасному літературознавстві відкриває нові можливості для розуміння й аналізу цього жанру. Деконструкція розвиває концепцію відмінності, завдяки якій стає можливим досліджувати точки зв'язку та переплетення між різними категоріями соціальної єдності та категорією гендеру. Одна сторона того, як логіка гегемоністських процесів включення та виключення з іншого.

Застосування деконструктивного підходу дозволяє дослідникам розкрити суперечливість, нестійкість і підіривний потенціал казкових сюжетів та текстів, управляти й переосмислювати традиційні уявлення про жанр. Хоча деконструкція є аналізом тексту, вона стала одним із головних підходів для надання нових поглядів на світ і кидання виклику звичним метафорам казок. Він служить інструментом опитування для аналізу спільного та ідеологічних принципів. «Деконструкція» виступає вагомою силою проти догматичних ідей і жорсткої ортодоксальності.

Французький філософ Жак Дерріда описує «деконструкцію» як метод критичного аналізу, який вимагає усунення багатьох «передумов» і «упереджень». Деконструкцію можна назвати стратегією, яка звертається до бінарних опозицій і привертає увагу до взаємозалежності понять. На прикладі Фуко, який описав владу як відносини без ієрархії, Дерріда деконструює бінарність як різницю, що не створює розриву між, наприклад, собою та іншим. Такі факти слід розуміти правильно, або як ланцюжки символів, значення яких неможливо визначити, оскільки вони посиляються один на одного, множаться та розщеплюються на глибші шари.

Вагомим внеском Дерріда була його критика тиранії західної думки та його похвала «логоцентризму», котра означає, що слова представляють думки в людському розумі. Переставляння мовного центру фольклору та мовних символів загалом, що особливо корисно при розгляді гендерних та ідеологічних аспектів.

У результаті філософи та інші деконструктивісти відіграли важливу роль у розвитку інших галузей, таких як психоаналіз і гендерні дослідження, які також були важливими для критики казок. Кінцевою метою «деконструкції» Дерріда є виявлення неоднозначності конкретного тексту, особливо кількості подвійних стандартів і протиріч, які він містить. Тому необхідно приховати притаманні тексту бінарні опозиції та показати його «брутальну ієрархію. Крім того, бінарність також є бінарною концепцією з «бінарною логікою протилежностей». Дерріда унеможливорює такі принципи, які суперечать традиційним дихотоміям

західної культури, як «однаковий/різний», «добре/погано», «чоловіче/жіноче» [19, с.617-641].

Подвійні опозиції особливо актуальні для казок, оскільки вимагають розшифровки намірів тексту та встановлення нових ідей. Бінарні опозиції важливі в багатьох галузях дослідження, але особливо в літературознавстві, оскільки вони дозволяють читачам розглядати різні значення певного тексту. Контрасти між життям і смертю часто зустрічаються в казках, заохочуючи героїв долати серйозні випробування та вчитися на «горі та болю втрати». Інший важливий урок, який випливає з цього зіставлення, полягає в зв'язку між прагненням до щастя та доброзичливістю один до одного.

Але сама деконструкція, як її сформулював і розвинув Дерріда, стосується не стільки розчинення чи знищення відмінності, скільки дозволу різниці думати про різницю поза її подвійною опозицією. Деконструюючи казки, письменники зазвичай руйнують обгортки, які були відтворені та натуралізовані як авторитетні в західній популярній культурі, і перетворюють персонажів на визначені ролі та сюжетні лінії. Як правило, письменники відходять від цих загальних моделей, відстоюючи свій контроль над умовностями, які складають жанр, гарантуючи, що їх можна поставити під сумнів і, отже, вважати їх підпорядкованими та повністю герметичними.

Роберт Кувер, один із піонерів експериментальної фантастики в сучасній Америці, деконструє злу природу мачухи. У «Мачусі» головний герой вже не такий злий, яким він мав би бути в конкретно загальних казках, власне, жодного з героїв не можна описати в цьому контексті. В літературі, особливо у казках, образ мерзеної мачухи був одним із найпопулярніших і, мабуть, найпоширеніших лиходійок творення сюжетності. Таким чином Кувер руйнує статичну та усталену роль злої мачухи та перетворює її на віддану матір, яка хоче врятувати життя своїй рідній людині, а тобто доньці.

Крім того, руйнуючи подвійну опозицію, «деконструкція» прибирає письмо від «фалоцентричного» дискурсу та руйнує дихотомію чоловіче та жіноче, яка зосереджена на жіночому письмі.

Французький філософ Елен Сіксу досліджує концепцію жіноче письмо, альтернативну форму письма літературі, де домінують чоловіки. Жіноче письмо дозволяє нам розглянути аспекти сексуальної та гендерної ідентичності зокрема. Він кидає виклик голоси чоловіків, реагує на голоси жінок і виступає проти демонтажу патріархату.

Наприклад, у літературній традиції про Червону Шапочку головного героя зазвичай замикають у камері, незалежно від того, чи буде він жити після вовка. У фіналі казки дівчина опиняється в будинку бабусі або в череві вовка, і тому завжди підпорядковується і залежить від мислячого чоловічого тіла. Пояснюючи це тим, що жінка не має іншого вибору, але якщо це не вдається, все, що жінка може зробити, це схилити голову і образно сподіватися, що одного дня вона втратить голову. Незалежно від того, чи врятує дівчину мисливець, чи з'їсть її вовк, її доля завжди визначається появою чоловіка. Жіноче письмо Е. Сіксу в основному базується на тілі, що означає «вписати тіло в текст». Для неї жінки мають глибший зв'язок із природою, більше знають своє тіло та більш готові до змін. Е. Сіксу не має на меті повернутися до лінгвістичної стадії, а скоріше розгорнути значення, які завжди співвідносяться з поверхнями та особливостями їхніх тіл і світу.

Однією з найвідоміших та найяскравіших історій про становище жінки в суспільстві – є казка «Спляча красуня», де жінку відкриває і пробуджує принц. Принцесу зі Сплячої красуні чекає та ж доля, що й Червону Шапочку, тому що чоловічі персонажі вирішують її майбутнє. Подібно до того, як Червону Шапочку або зачиняють у будинку своєї бабусі, або карають вовком, принц будить принцесу лише для того, щоб «назавжди покласти її спати».

Певним образом можна сказати, що деконструкція в казках виступає за демонтаж стандартних архетипів і умовностей, які обрамляють казки і не залишають місця для роздумів. Постмодерністи зазвичай бунтують проти традиційних моделей і уникають їх повторення [35, с. 140].

Деконструкція жанрів дозволяє авторам аналізувати та переписувати оригінальні казки[минулого, усуваючи помилкове переконання, що казки

призначені лише для дітей. Таким чином автор ставить під сумнів природу жанрових елементів і авторитет умовностей. Письменники переписують популярні казки, і ви можете продовжувати писати казки. Сучасні письменники, які використовують деконструкцію, можуть створювати тексти, які порушують питання, кидають виклик традиційним уявленням про правду та автентичність і критикують соціальні та культурні норми. Це дозволяє створювати літературні твори, які привертають активну увагу та участь ваших читачів.

Деконструкція в сучасній літературі проявляється також у розгляді тексту як сукупності протиріч, амбівалентностей і пародій. Автори можуть сміливо використовувати ці елементи, щоб підірвати звичайні очікування читача та створити нові способи сприйняття та розуміння тексту.

Зокрема деконструкція може включати аналіз і перегляд історичних і культурних норм, стереотипів та ідеологій. Автори можуть застосовувати літературні тексти як засіб для вираження критики або розгляду впливу певних соціальних, політичних і культурних структур.

У сучасній літературі деконструкція не лише служить для розриву з існуючими літературними та культурними умовностями, але й створює простір для інновацій та творчих експериментів. Це дозволяє авторам досліджувати нові способи створення та сприйняття сенсу своїх текстів, роблячи їхню роботу цікавою та актуальною для сучасного читача. Важливо також зазначити, що деконструкція в сучасній літературі сприяє розвитку критичного мислення та аналізу читачів. Це вимагає від них розуміння розмаїття поглядів та інтерпретацій і сприйняття текстів як складних систем, які підлягають постійній переоцінці та перетлумаченню.

Також, деконструкція в сучасній літературі відображає складність і різноманітність сучасного світу. Це допомагає виявити різні рівні сенсу в тексті, стимулює обговорення важливих тем, а також сприяє творчому мисленню та інтелектуальному розумінню.

Висновки до розділу I.

Отже, підбиваючи висновки ми дізнались про парадигми підходів до вивчення казки в літературознавстві. Розібрали, що казки являються найдавнішим жанром, котрий застиг у той час, коли він вже певною мірою не відповідав іншим формам мислення. Усі типи перетворень і змін у сприйнятті казки, пов'язані з втручанням реальності в її сферу, тому історія казки насамперед своєю історією її відношення до дійсності. Також, особливо цікаво було дізнатись що Ф. Панцер вважав казки та розваги персонажів є основними характеристиками жанру казки.

Виявили головні парадигми, які існують у літературних казках. Казка як літературний жанр завжди була предметом вивчення та аналізу літературознавців. Завдяки своїй універсальності ця казка привертає увагу дослідників різних підходів.

Особливо уважно розібрали деконструкцію казки і літературних дослідженнях сучасного літературознавства. Велику роль у становленні та започаткуванні відіграв Жак Дерріда і став основоположником. Він є видатним філософом, особливо дуже зацікавлює своє глибинною яскравістю, його внесок у філософський спектр вагомий та великий. Деконструкцією можна назвати теоретичний підхід, спрямований на розгляд і оцінку структури, семантики та ідеології текстів з метою виявлення протиріч, всупереч прихованих механізмів влади. Роки виникнення цього поняття припала на розпал структуралізму і є основною стратегією на протилежно структуралізму, а саме постструктуралізму, який виник на межі 1960-1970-х років ХХ століття. Деконструкція казки в сучасному літературознавстві відкриває нові можливості для розуміння й аналізу цього жанру. Деконструкція розвиває концепцію відмінності, завдяки якій стає можливим досліджувати точки зв'язку та переплетення між різними категоріями соціальної єдності та категорією гендеру. Наприклад, стало відомо, що вагомим внеском Дерріда була його критика тиранії західної думки та його похвала «логоцентризму», котра означає, що слова

представляють думки в людському розумі. Переставляння мовного центру фольклору та мовних символів загалом, що особливо корисно при розгляді гендерних та ідеологічних аспектів.

Розглянули на різних прикладах літературної традиції, перетворення деконструкції, її існування в межах сюжетності. Певним образом можна сказати, що деконструкція в казках виступає за демонтаж стандартних архетипів і умовностей, які обрамляють казки і не залишають місця для роздумів.

Щодо сучасності, то деконструкція створює простір для інновацій і творчих експериментів.

РОЗДІЛ II. ДЕКОНСТРУКЦІЯ «КАЗКИ» У ЗБІРЦІ ЄЛЬФРІДИ ЄЛІНЕК «СМЕРТЬ І ДІВА»

2.1. П'єса як основний прийом реалізації сюжету у збірці Єльфріди Єлінек «Смерть і діва».

Основними темами творчості Єльфріди Єлінек зазвичай є критика патріархального суспільства та роздуми про роль жінки та жіночі проблеми.

Наявна реалізація прийому п'єси «Смерть і діва» в ній «оживили» персонажів казок і знаменитостей ХХ століття, зокрема Інгеборг Бахманн, Сільвію Плат і Джеккі Кеннеді Онассіс. Тут жінки ведуть не драматичні дійства, а філософські монологи. Вони є спікерами, які розкривають і відтворюють гендерну динаміку культури, яка призначає різні позиції чоловікам і жінкам. Поки творять чоловіки, жінки виключені з творчого процесу. Тоді як окремі тексти зображують жінок, які стикаються з символічною чи реальною смертю, чоловічі голоси записують, персоніфікують або інсценують смерть.

Назва натякає на одержимість Єлінек стійкою лінгвістичною структурою гендерної сегрегації та підкреслює неодноразове та кумулятивне звернення до давніх тем у її роботах і документує статус жінок як жертв і співучасників експансії влади гендерного розподілу.

Єлінек спирається на легендарну скарбницю німецького високого романтизму, щоб розплутати заплутані сили міфотворення. При цьому вона використовує поетичні прийоми раннього романтизму. Тут текстова конструкція Воргана як жертви та співучасника перетинається з його остаточно невдалою спробою подолати цей образ через лінгвістичну деконструкцію та гру, підхід, на який вплинув ранній романтизм. Це метод, що нагадує коливання між образом і процесом, що визначило суб'єктивність. Крім того, за допомогою цієї подвійної стратегії Єлінек одночасно переосмислює та пропонує історію популяризації літературних традицій. Твір поєднує нову версію казки Грімма з переважною

присутністю міфу про принцесу в сучасній реальності, вшановуючи останню через життя та смерть принцеси Діани.

Єлінек не лише натякає на процес, за допомогою якого вигадані високорівневі мовні структури починають проникати в ідеали повсякденного життя. Він також зосереджується на сучасному стані художньої літератури та її спадщині.

Єлінек використовує романтичні образи та поетику «Білосніжки та Сплячої красуні», щоб продемонструвати, як літературні традиції можуть створити стабільність, відкриваючи простір для поетичних інновацій.

Маючи справу з двома фазами німецького романтизму, важко стверджувати, що літературна традиція перебуває в сплячці. Усі твори Єлінек деконструюють і створюють мову. Деконструкція постала як риса програми драматичної прози, що виникла після її «філософського повороту». Деконструкцію та новаторство в «Білосніжці та Сплячій красуні» можна розглядати як спробу відродити поетичні принципи, вперше пов'язані з ранніми романтиками. Розглядаючи зміну над стабільністю, цінуючи мовне вираження, рефлексію над зануренням у закриті, чіткі значення. Стан змін поширюється і на предмети. Проголошена єдність завжди стирається, щоб знову й знову відновлюватися.

«Білосніжка і Спляча красуня» розглядають побудову жіночого образу загалом і представляють його як акт белетризації, який мав вирішальне значення для появи ранньої романтичної поезії, філософії та суб'єктивності. Тому що це забезпечувало зосередження посеред гріха. Більше того, намагаючись проблематизувати цей образ, Єлінек розглядає естетичну можливість, з якою експериментували ранні романтики: створення жіночої суб'єктивності як акт підриву гендерної бінарності. Що робить експеримент Єлінек унікальним, так це його застосування до матеріального резервуару, який кодифікує бінарні ідеали статі.

Білосніжка і Спляча красуня з'являлися в казках братів Грімм про дітей і батьківщину з 1812 по 1815 рік. Популяризуючи ці ідеали, збірка Грімів відобразила творчу відкритість раннього романтизму.

У «Білосніжці та Сплячій красуні» Єлінек намагається підірвати наративну структуру міфу, його сюжет і, звичайно, його завершення, мобілізуючи мову та гендерну філософію раннього романтизму. Єлінек поєднує ці філософії з культурними символами та образами західного суспільства кінця ХХ століття, щоб піддати критиці реалії початку ХХІ століття. Зрештою, обидва тексти виявляються адитивними та кумулятивними ефектами міфотворення, пов'язуючи казкові традиції зі структурами повсякденного життя. Білосніжка рішуче заявляє: «Я представляю сторону світла» [22, с.1-124]. Вона розповідає свою історію і починає з аналізу власного міфу, історії про Білосніжку. Вона трактує міфологізацію цієї історії як протиріччя між красою та правдою, пояснюючи це тим, що захопилася красою і стала «шукачем істини».

У філософському діалозі про спадщину казок і «неглибокі цінності» сучасної реальності Білосніжка досліджує можливості утвердження власної суб'єктивності. Коли ж «Правда», з іншого боку, представляє бажання власної історії. Подібним чином перемога над суперниками є елементом сюжету в любовних романах, який забезпечує казковий простір, де народжуються мрії, гарантується приватність, а жінки можуть досягти самореалізації.

Беручи до уваги компенсаційні та комунальні аспекти популярних інтерпретацій жіночих проблем, Єлінек виводить гендерну ідентифікацію на інший рівень: визнання, деконструкції та критики. Таким чином, ті самі сили, які підтримують міфи та наративи про гендер, виявилися потужними інструментами для виявлення гендерних обмежень.

Таким чином вона виявляє, що її мачуха є співучасником і уособленням міфу, який усупільнював Білосніжку. Мачуха перейняла атрибути, дані їй традицією. Вона маскувала смерть під красу та бажання, як, наприклад, прекрасне чарівне яблуко. Вона навіть уособлювала кінцеву мету жіночої краси.

«Завдяки своїй красі вона завжди хоче бути поруч з іншими. Вона завжди відображала це, ніби нарешті стала єдиною».

Однак у версії Єлінек ставлення мачухи є не моральною розбещеністю чи збоченням, а просто трагедією багатьох жінок. Поки Білосніжка намагається доповнити свою красу правдою, образами та історіями, її доля стикається з мисливцем. По-перше, він пропонує Білосніжці позбутися своєї прихильності до міфу, щоб не втратити правду. Але те, що на перший погляд спонукає їх писати свою історію, насправді вводить в оману.

Мисливець не лише висміює план Білосніжки розкопати суть її історії, повертаючись до семи гномів і казкового світу; він також зрештою проголошує, що «правда є безумство буття», і він приймає ідентичність, яку «П'єси принцеси» Єлінека приписують чоловікам: «Я смерть, крапка. Смерть як істина в останній інстанції». Цим реченням Єлінек визнає андроцентричну природу. Романтичні та постромантичні роздуми про мову та гендер, що багато феміністок спостерігали.

Зрештою, вона стверджує, що істиною живуть і практикують чоловіки, тоді як жінки кинуті у вічний пошук істин, недсяжних для іноземців, що повторює визвольну поезику раннього романтизму та філософські можливості.

Вона хоче пояснити багато «шляхів смерті» та істин, і ця мова нагадує Інгеборг Бахман і водночас викликає поліфонію. Мисливець скорочує пошук: «Ви знаєте, смерть з'їдає час інших і тому він завжди голодний».

Мисливець стріляє в Білосніжку. Після цього сімом гномам дається лише одна місія. У них мова йдеться про дезорієнтацію Білосніжки, її недсяжність цілей, неможливість побудови жіночої суб'єктності.

Вони бачать її судження та семикратну появу карлика як спробу звести нанівець гендер як організаційний принцип людства, або як повторне підкреслення андроцентризму, замаскованого під етичні мови. Протиставляючи невловимі «добро» і «красу», Єлінек критикує стратегії та наслідки популяризації, які змінили аспекти романтичної парадигми, водночас нагадуючи про її коріння в 19 столітті.

«Спляча красуня» переносить дискусію від концептуальної напруги між красою та правдою до основного підтексту історії: конфлікту між статями.

П'єса обертається навколо культурного конструювання статі через систему мови та символів і далі розкриває міф про принцесу, розповідаючи історію, яка наслідує наративну модель першої драми. Як і Білосніжка, Спляча красуня вказує на невизначеність особистості, водночас пропонуючи романтичний проєкт створення єдиної теми через поезію та визнання її обмежень.

Цей образ нагадує ранню романтичну поезію та її багатий набір метафор, що представляють межі, такі як мужність і жіночість, життя і смерть, день і ніч, протилежності та їхнє злиття, які символізують існування. Але їхній творчий потенціал уже вичерпаний.

Тим часом Спляча Красуня знаходиться в центрі уваги, її міфічна природа міцно увійшла в свідомість і традицію людей, її історія повторюється: «Але, можливо, моя присутність чекає на поцілунок». Ідентичність давно приписана їй. Чекаючи на пробудження та відтворення.

Міф і його поширення через засоби масової інформації та, образно кажучи, через нових принців, визначають особистість Сплячої красуні. Кожного разу, коли міф відтворюється, він починає своє життя. Коли вона нарешті помічає принца, він кличе її.

«Містер принц, чи не могли б ви бути ласкаві сказати мені, хто я, оскільки я збираюся зробити висновок із цього поцілунку, хто ви? Тепер мені спало на думку, що ти маєш бути принцом, і я підкоряюся цій істині твого буття якби ти не прийшов сюди, я б не існував, принаймні поки що» [22, с.1-124]. У цьому випадку Спляча красуня уявляє жінку як сконструйовану чоловіком, виключену з лінгвістичного та символічного порядку суспільства, і нездатну ним виражатися. Та її казковий світ не просто обмежений структурою.

Зображення перевершує протиріччя, кидаючи виклик часу, і принц зміг стерти час, знайшовши Сплячу Красуню та поцілувавши її через багато років.

У той час як ранні романтики сприймали досвід часу як загрозу абсолютному блаженству та вічності (жах, викликаний «Сплячою красунею» Грімів), принц кінця ХХ століття розглядає час як супротивника жіночої краси. Однак його сприйняття сучасної культури в кращому випадку поверхове.

Він визнає ідеалістичну цінність вічності та використовує термін традиція, щоб викрити лицемірство таких ціннісних вимог. Принц функціонує як інструмент у Єлінек, оскільки він виводить свою мову з межі метафізичних міркувань і включає її у формулу таблоїдного дискурсу. Він резюмує намір Єлінек мати справу з дрібницями повсякденного життя, не забуваючи, що основні структури влади історично вирости. Слова знову означають «мертву» традицію.

Спляча красуня також є частиною цієї традиції, але, незважаючи на свою екзистенціальну залежність від принца, вона намагається відновити свою сутність, намагаючись встановити власну ідентичність. Вона озирається на попереднє життя, в якому домінували гендерно специфічна мова та порядок життя.

Тут «Принцеса» Єлінек не лише посилається на лінгвістичну теорію французької структуралістської феміністської традиції, а й починає акт саморефлексії, що дозволяє їй розглянути можливості для конструювання жіночої суб'єктивності. Вона визнає, що може бути єдиною, хто має поцілунок принца, але вона також думає про фантазію підкорення.

Спляча красуня і принц одягнені в агресивні костюми, які нагадують нам про справжню мету тексту Єлінек: мають бути показаним в театрах. Костюм опудала з великими статевими органами доводить сутність принца. Принцеса бачить це і хоче дистанціюватися від того, що, на її думку, одночасно підкреслює грубу фізичність і порожнечу одягу. Однак принц продовжує стверджувати свою владу над нею і претендує на право власності.

Спляча красуня, звичайно, не є «оригіналом», тобто жінкою, яка створила власну ідентичність, а перш за все унікальне повторення традиції та міфу в даний момент. Вона може здаватися справжньою, але вона все одно складний

персонаж. Вона не є драматичною фігурою і виражає лімінальність, відчужуючи автентичну мову, представляючи неживі тексти так, ніби вони є її власними. Гротескні костюми сприяють відчуженню драматичних фігур, хоча й по-іншому. Поєднання цих прийомів створює «плутанину» і підкреслює штучність. Єлінек не зацікавлена у встановленні характеру чи особистості. Скоріше, тіло актора функціонує як простір відображення та резонансу, як поверхня, де текст перетинається з появою традиції як вистави чи події.

Кінець «Сплячої красуні» не є вираженням скромності авторки, а радше взаємодією між виставою, характером і текстовими сигналами, які представляють власний погляд Єлінек на театральну роботу та зміну засобів масової інформації у феміністичній практиці письменниці. Вони вказують на серйозні протиріччя.

Спляча красуня наголошує на цінностях політичної реставрації, періоду, коли донаполеонівські політичні та національні цінності були відновлені на німецькій землі після Віденського конгресу (1814-1815). Проте як чоловічі, так і жіночі персонажі рухали сюжет повісті вперед. Чоловіки-герої долали перешкоди, щоб дістатися до коханої, долаючи обшивку гробів і колючі огорожі, перемагаючи слабших конкурентів-чоловіків, навіть якщо вони були жінками.

Прицини не були ані простими, ані вихідцями з бідних сімей, тому їх мужність не допомогла їм підвищити свій соціальний статус. Натомість мужність стала сучасним показником мужності.

У «Смерть і діва» Єлінек чудово поєднує «високу» літературну традицію, яка визначає ці драми, з її захопленням сучасною популярною культурою та реальністю. Вперше опублікована через кілька місяців після смерті принцеси Діани, «Принцеса підземного світу» доповнює деконструкцію та переосмислення міфу Єлінек у «Білосніжці та Сплячій красуні» та досліджує сучасну реальність. Вона показує, як міфи та літературна історія використовуються для подальшої міфологізації.

Діана була справжньою принцесою та медіумом. За життя вона втілила страх перед власною неминучою смертю та казкові мрії мільйонів людей.

Зберігаючи владу над такими образами, як грецька богиня Персефона, яка стала архетипом міфу, Діана симулювала остаточне переродження та існування міфу в день свого похорону. Міф про принцесу на короткий момент зник, оскільки принцеса Діана продовжувала надихати фантазії та мрії. Однак міфологізація Діани не лише посилається на Стародавню Грецію, а й використовує поетичні принципи, знайдені в «Білосніжці» та «Сплячій красуні».

Зрештою, це постає як унікальний приклад коментаря Єлінек «до певних суспільних міфів», жіночих персонажів, котрі виводять на поверхню образ жінки як творця, так і митця, а потім вони заперечувати міф, забираючи, а не даруючи життя, створюючи смерть або, в кращому випадку, ніщо.

Окремі моменти літературної історії, таким чином, служать якорями для того, що, на перший погляд, здається випадковим постмодерністським зібранням. Ранні романтики не лише сформулювали жіночий образ як уособлення творення та смерті, а й хотіли створити поетичний момент, у якому спогади стають реальністю. Єлінек знайшла такий момент у похоронній процесії Діани. З огляду на складні образи, які виникають, вона викликає у читача моментальні спогади та знання цієї традиції та її ритуалів: «Жести зроблені так, щоб їх розуміли всі, але інтерпретуються по-різному». Той момент, у якому бере участь багато людей. Тим не менш, це дуже особистий і суб'єктивний досвід, і він завжди роз'єднаний. Проте саме це послідовне визнання спектральної та призматичної реальності міцно закріплює окремого читача. Через сприйняття вони самі стають образами: «Ми можемо прийняти за істину лише те, що нам відповідає».

Все, що наявне у розборі аналізу воно виражає двозначність і пропонує інноваційні шляхи займаючись історією літератури та високою культурою.

Міжнародне поширення міфу про принцесу може зруйнувати оплот «німецької традиції» та створити нові моделі індивідуальності. Залишається незрозумілим, чи ця індивідуальність, з її ядром медіа та самоізоляцією, представляє бажаний спосіб суб'єктивності. Ельфріда Єлінек коливається між охопленням повсякденного досвіду популярної культури та винайденням

моменту в літературній традиції, створюючи простір для уяви та не ідентифікації. Ці простори можуть містити випадки суб'єктивності, які виконують обіцянку поетичної свободи, яку вони пропонують.

2.2 Деконструкція казки та її роль у сюжетотворенні у книзі «Смерть і діва».

Як вже зазначалось у розділі 1.2, що Жак Дерріда відіграв велику роль у започаткуванні терміну деконструкція. І це є теоретичним підходом спрямованим на розгляд і оцінку структури, семантики та ідеології тексту з метою виявлення протиріччя, всупереч прихованих механізмів. У розгляді казки деконструктивний підхід розкриває та кидає виклик традиційним уявленням про жанр, показує приховані можливості та досліджує приховані голоси у тексті. Такі казки часто запозичують хвилювання з інших жанрів, тому мають набагато цікавіший сюжет. Сучасні тексти переплітають в собі пригоди і детектив, науку і фантастику. Принцип деконструкції у Ж. Дерріди значною мірою пов'язаний із свободою інтерпретації. Основою якої є припущення про існування наперед існуючого тексту, інстанції, яку називають оригіналом. За деконструкцією структури руйнується ідея знаковості, натомість висувається ідея поля письма як поля гри, в якому все може бути водночас означуваним [19, с.617-641].

Але ми можемо визначити принцип: будь-який текст означає лише те, що він означає. Коли ми читаємо текст, ми його змінюємо. Щоб текст щось означав, він повинен мати протилежне значення або принаймні контраст, який робить його значущим, але це нестійко. Щоб знайти значення речення, нам також потрібно знати, про що в реченні не йдеться.

Важливо зазначити, що деконструкція – це не те, що ми знаходимо в тексті, а те, що ми з ним робимо. І робить це читач, а не автор. Таким чином, відкривається глибше розуміння того, що це означає і що це означає. Те, що автор розміщує на сторінці, є навмисним, але насправді це нічого не означає або, принаймні, не означає того, що, здається, означає. Це може лише створити сенс.

Значення залежить від читача та контексту, в якому читач знаходить текст, і контексту, який читач вносить у текст. Читачі також повинні визначити, про що не йдеться в тексті. Це так само важливо для значення, як і те, що сказано в тексті.

У сучасній книзі Ельфріди Єлінек «Смерть і діва» долаються заборони смерті, заборони болю, заборони кохання та заборони пристрасті. Подібні заборони дозволяють позбутися психологічної інерції і зробити ставку на роздум і вагання. Щодо заборони пристрасті та її подолання, то герой розглядуваної казки вже простий, але, навпаки, набув тривимірності.

В основі деконструкції лежить психологія і внутрішній світ героїв, що створює зовнішній світ, в якому вони існують [19, с.617-641]. У казках автор відкриває нові можливості розуміння цього жанру. Робота представляє концепцію відмінності, яка дозволяє нам досліджувати точки зв'язку та переплетення між різними категоріями соціальної єдності. Розкриваються суперечливість і деструктивний потенціал сюжету. Єлінек використовує поетичні прийоми раннього романтизму. Авторка використовує подвійну стратегію для дослідження історії поширення літературних традицій. Наголошуючи на переписуванні казок Грімм захоплюючою присутністю міфу про принцесу в сучасній дійсності. Це стосується не тільки процесу, за допомогою якого винайдені стандартні мовні структури починають проникати в ідеали повсякденного життя.

Вона також зосереджується на сучасному стані художньої літератури та її спадщині. Єлінек використовує романтичні образи та поетику Білосніжки та Сплячої красуні, щоб продемонструвати, як літературні традиції можуть створити стабільність, відкриваючи простір для поетичних інновацій. Завдяки деконструкції казок, оболонки, які були натуралізовані та відтворені як авторитетні в популярній культурі, розбиваються, а персонажі відводяться у визначені ролі та сюжетні лінії.

«Смерть і Діва» Ельфріди Єлінек деконструює та створює мову. Деконструкція утвердилася як програмна ознака драматичних прозових текстів.

Деконструкція та новаторство в «Білосніжці та Сплячій красуні» відображають поетичні принципи, вперше пов'язані з романтиками: наголос на зміні над стабільним мовним виразом, на зануренні в замкнутість. Це можна розглядати як спробу відродити рефлексію.

Особливо варто відзначити те, що деконструкція в казках означає нерелексивний демонтаж стандартних архетипів і умовностей. У «Білосніжці та Сплячій красуні» Єлінек намагається підірвати нарративну структуру міфу, його сюжет і, звичайно, його завершення, мобілізуючи мову та гендерну філософію раннього романтизму. П'єса обертається навколо культурної конструкції статі через систему мови та символів і далі розкриває міф про принцесу, розповідаючи історію, яка слідує шаблону оповіді. Подібно до Білосніжки, Спляча красуня встановлює невизначеність щодо особистості, водночас пропонуючи романтичний проект створення однієї теми через поезію та визнання її обмежень. Цей образ нагадує ранню романтичну поезію та її багатий набір метафор, що представляють межі, такі як мужність і жіночість, життя і смерть, день і ніч, протилежності та їхнє злиття, які символізують існування. Єлінек поєднує ці філософії з культурними символами та образами західного суспільства кінця 20-го століття, щоб піддати критиці реальності початку 21-го століття. Зрештою, обидва розділи виявляються адитивними та кумулятивними ефектами міфотворення, пов'язуючи казкові традиції зі структурами повсякденного життя.

У структурі, яка завжди підпорядкована центру та має постійну основу, Дерріда пропонує не лише руйнування та дублювання, але й образну зміну. Принципи організації структури обмежують те, що автори називають «вільною грою». Дерріда каже: «Безсумнівно, вибираючи напрямок і організовуючи взаємозв'язок системи, центр структури допускає вільну гру елементів у своїй цілісності» [19, с.617-641]. У традиційному розумінні центр створює те, що він контролює в структурі. За Ж. Дерріда, центр знаходиться в центрі цілого і не належить цілому, тому це ціле зосереджено в іншому місці. Центр не є центром. Вільна гра виражається підсиленням образу дому. Деконструктивні стратегії

виробництва тексту прагнуть зробити тексти символами децентралізованого світу.

П. Баррі підкреслює важливу особливість деконструктивного письма: «процес деконструкції часто зосереджується на окремій деталі тексту, що здається другорядною, а потім використовує її як ключ до всього твору, так що все прочитується крізь її призму» [9, с.360].

Коли ми говоримо про феміністичний підхід, ми маємо на увазі розуміння гендерних ролей і репрезентації в казках, включно з питаннями стереотипів, ролей жінки і чоловіка в казках, їх впливу на формування гендерної ідентичності. Він зосереджується на тому, як герої казок відображають і зміцнюють специфічні соціокультурні норми щодо гендерної ідентичності. У цій книзі також розглядається, які ролі відводяться жінкам і чоловікам у так званому «казковому світі» та які стереотипи існують щодо їхніх особистостей. Аналізується наявність ознак сексизму, чи діє героїня як активний і самостійний персонаж чи навпаки, чи характеризується поведінка героїні типовим амплуа. У бінарному співвідношенні «чоловік-жінка» пропонується не визначати жіноче через чоловіче, а зробити базовим поняттям жіночу втіху. Це не означає, що чоловічий принцип підпорядковується, а скоріше те, що традиційне протиставлення «чоловіче – жіноче» змінюється на протилежне. Це побудовано на папері. Жіночність постає не як опозиція маскулінності, а радше як принцип, притаманний обом. Гендерні дослідження підривають традиційне мислення, демонтуючи концепції чоловіка і жінки, які виникають під впливом патріархального устрою нашого суспільства і нав'язаного нам століттями, і повної відсутності конфлікту між жінками [12, с.3].

Все це можна побачити в тексті «Смерть і діва». Читання жіночих творів дозволяє нам розглянути аспекти сексуальної та гендерної ідентичності. Смерть також підлягає деконструктивному аналізу. Тема смерті та самогубства у творчості поетів того часу неодноразово привертала увагу мовознавців. Вбивство, смерть і застигле суспільство унеможливають розуміння самого сенсу, як код чи ритм. Поети вмирають, тому що прагнуть дати перевагу ритму,

почути в мові те, чого мова не хоче сказати, і дати мові субстанцію, не підпорядковану символам. Коли поетичну мову відкидають, усі суспільства завмирають. Конфлікт між словами і поняттями неминучий. Це тому, що без цього протиріччя не було б руху понять і взаємодії між символами. Відносини між поняттями та символами стають автоматичними, потік речей припиняється, а сприйняття реальності зникає.

Поезія захищає нас від цієї автоматизації та застою, що загрожує всім проявам нашого життя.

У цьому сенсі поезія виступає проти смерті, а смерть поета означає панування суспільного застою. Наприклад, у Білосніжці Єлінек доля розгортається проти Білосніжки, буквальної традиції чи міфу. Викликаючи образ жорстокої мачухи, інтерпретація Білосніжкою зв'язку між текстовою традицією та існуванням має на меті згадати жіночу суперницю-мачуху як міфічне джерело смерті та жертви. Для читача робота з цим сузір'ям відкриває сферу жіночої ідентичності та споживання казки. Так само перемога над суперницею є елементом сюжету в любовних романах, жанрі, який надає жінкам казковий простір, де народжуються мрії, гарантується приватність і відбувається самореалізація.

Беручи до уваги компенсаційні та комунальні аспекти популярних інтерпретацій жіночих проблем, Єлінек виводить гендерну ідентифікацію на інший рівень: визнання, деконструкції та критики. Таким чином, ті самі сили, які підтримують міфи та наративи про гендер, виявилися потужними інструментами для виявлення гендерних обмежень. Таким чином вона виявляє, що її мачуха є співучасником і уособленням міфу, який усупільнював Білосніжку. Мачуха перейняла надані їй традицією риси – егоїзм і злі вчинки.

Вона маскувала смерть під красу та бажання, як, наприклад, прекрасне чарівне яблуко. Коли Білосніжка намагається замінити красу правдою або образи історіями, її доля вступає в конфлікт з мисливцем. По-перше, вона пропонує Білосніжці позбутися своєї прихильності до міфу, щоб не втратити правду з поля зору. Однак те, що на перший погляд здається обнадійливим,

насправді вводить в розсуд. Мисливець не тільки висміює план Білосніжки дізнатися справжню природу історії Білосніжки, а й намагається вбити Білосніжку, що він насправді й робить [22, с.1-124].

Мисливець не тільки висміює план Білосніжки розкопати суть її історії, а й хоче її вбити, що й зробив : «Ще іскра жевріє у вогнищі буття, в неділю ввечері, у сутінках, як щотижнева ганьба недільного вечора, з'являється жінка в якійсь нічній сорочці, перепрошую, що я не можу краще описати вашу одіж, а втім –ніч усе покриє, от я Вам її зараз і влаштую. Вбиває Білосніжку. До трупа: Чи були Ви однією з тих, хто розпускав світом тільки образи з кіно, бо самі хотіли бути схожими на них? Однією з тих, хто жахається життя? Жахатися смерті –це Вам не зарадило, вона наздогнала Вас моєю зброєю. Ви ж були всього-на-всього дівчиськом, яке ставало босою ногою на траву, занадто холодну для цього» [9, с.19].

Саме тут деконструкція дозволяє проаналізувати та переробити оригінальність казки минулого на осучаснену, створену на певних життєвих цінностях вже дорослих людей і притаманною до сучасних певною мірою реалій. Таким чином Єлінек ставить під сумнів природу жанрового елемента та авторитет умовності. Переписуючи вже популярні казки, можна створити продовження сюжету. Застосовуючи деконструкцію створюються тексти, котрі порушують питання та кидають виклики традиційним уявленням про правду, критикуючи культурні та соціальні норми. За рахунок чого і привертається увагу та участь читача до творчості автора.

«Казкова п'єса» аналізує та коригує історичні та культурні норми, ідеології та стереотипи. І деконструкція не тільки допомагає порушити існуючі літературні та культурні умовності, але й породжує інновації у творчих експериментах. Це також сприяє розвитку критичного мислення та аналізу читача. Відображаючи різноманіття сучасного світу, він допомагає висвітлити різні рівні смислу в текстах Єлінек, стимулює дискусію на важливі теми та сприяє творчому мисленню та інтелектуальному розумінню. У поезії немає деконструкції. Деконструкція – це те, що робиться з текстом. Зокрема, це метод

аналізу тексту з метою підриву привілейованих понять, які він містить, показуючи, що означають привілейовані поняття.

Висновки до розділу II.

Підбиваючи підсумки до другого розділу було розглянути п'єсу як основний прийом реалізації сюжету у збірці Єльфріди Єлінек «Смерть і діва» також проаналізували деконструкцію казки та її роль у сюжеті книги Е. Єлінек «Смерть і діва». Використання деконструктивного підходу дозволило виявити приховані сенси та ідеологічні посили в текстах Єлінек. Такий підхід допоміг розкрити суперечності, амбівалентність і несвідомі упередження, закладені в казках. Ми виявили, що деконструкція з'являється як програмна риса в написанні Єлінек. Єлінек використовує сюжети традиційних казок, таких як Білосніжка та Спляча красуня, щоб переосмислити гендерні ролі та стереотипи.

Це показує, як літературна традиція може створити стабільність, водночас відкриваючи простір для поетичних інновацій.

Досліджено, як Білосніжка та Спляча красуня звертаються до побудови жіночої фігури, такої важливої для ранньої романтичної поезії. П'єса у збірці «Смерть і діва» є основним способом реалізації сюжету. Це дозволяє авторці змалювати складну гендерну динаміку та розкрити роль жінки в патріархальному суспільстві. Героїні твору виступають із філософськими монологами, які розкривають і відтворюють гендерну динаміку культури, яка відводить чоловікам і жінкам різні позиції. Використання філософських концепцій, особливо ідей Жака Дерріда, дозволило глибше зрозуміти механізми деконструкції та їх застосування в літературному аналізі.

Деконструкція казок у збірці Єлінек «Смерть і дівчина» відкриває нові можливості для розуміння й аналізу літературних текстів. Розвивається концепція відмінності та досліджуються зв'язки та переплетення між різними соціальними категоріями, гендерними ролями та культурними нормами.

Це підкреслює важливість критичного мислення та інноваційних підходів до літератури, що сприяє глибшому розумінню сучасного світу та літературних традицій.

РОЗДІЛ ІІІ. МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАЗКИ ЯК НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

3.1. Казка як прийом навчання в сучасній середній школі.

Казки є важливою частиною дитячої літератури та культурної спадщини і мають великий вплив на світогляд, моральні цінності та емоційний розвиток дітей. Як зазначає Віталіна Кизилова, тексти казок мають низку стійких сюжетних мотивів. Так, у чарівних казках – це подорожі, перетворення, природа чудес, у соціально-побутових – конфлікт між багатим і бідним, мачухою та падчеркою, суперництво між братами та сестрами, у казках про тварин – вигнання в чужосторонній простір, одруження та трапезування.

В. Кизилова також зазначає, що в художньому просторі авторських казок автор суттєво переглянув фольклор, «осучаснив» його, змінивши концепцію твору, світоглядні уподобання, соціокультурний фон часу [26, с.103-113].

Деякі письменники вказують на семантичне співвідношення мотивів сну та дзеркала. Тому що сни та дзеркала відображають реальний світ іншого часу, минулого чи майбутнього, і представляють справжню сутність особистості в іншому світі.

Мотив дзеркала в казковому жанрі переважає в «Білосніжці та семеро гномів» братів Грімм і в одному розділі перегукується з сюжетністю Ельфріди Єлінек «Смерть і діва». Доречно зауважити, що Кизилова говорить про те, що казки (як фольклорні, так і літературні) тяжіють до використання мотивів снів.

Сни часто асоціюються зі смертю героїв, як це відображено, наприклад, у німецьких казках «Білосніжка» та «Спляча красуня», де героїні занурюються в смертельний сон і повертаються до життя за допомогою поцілунку нареченого. Це також перегукується з творчістю Е. Єлінек. Вона не створює очікуваної кінцівки сюжету, а лише додає сучасності та перспективи для майбутнього прочитання.

Вивчення казок у середній школі сприяє розвитку в учнів критичного мислення, творчості та емпатії. Тому для створення ефективної навчальної програми важливо враховувати методичний підхід і психологічні аспекти вивчення казок.

Казки сприяють процесу самоусвідомлення, стимулюють уяву маленьких читачів, ідеально підходять для дитячого світогляду та способу мислення.

Вони пропонують багато переваг у сфері формальної освіти. По-перше, казки часто короткі, що робить їх придатними для дітей, чия концентрація уваги ще розвивається. Ці історії привертають увагу дітей і емоційно захоплюють їх, полегшуючи навчання [24, с.13-16].

Казки — це різновид художньої прози, що походить від фольклору і є відносно короткими оповіданнями про фантастичні події та персонажів. Вважається, що деякі казки генетично пов'язані з стародавньою міфологією. Поява її поступово втрачає зв'язок з обрядовими діями, слабшає віра в правдивість міфічних подій, розвивається фантазія, втрачається етнографічна конкретика, на зміну звичайним людям приходять міфічні герої, притому що увага переносилася з колективної долі на життя іншої людини [25, с. 236].

Не варто вчити дітей, що казкові події вигадані. Вони самі відчують банальність казки. Вони також добре грають вигаданих персонажів за мотивами певних казок так, як з дитинства вони вже мають свого улюбленого персонажа. І це треба всіляко підтримувати. Багато текстів казок можна читати в особах. Методика рекомендує вчителям скористатися цією можливістю, у діалозі беруть участь всі учні класу.

У процесі такої цікавої роботи дітей над казками створюються сприятливі умови для розкриття дітьми особливостей цього виду народної творчості. Вони ще раз переконуються, що казки – це розповіді про незвичайні події. Це засновано на вигадці, фантазії, тому що насправді тварини не розмовляють, а в казках вони використовують людську мову. Але дітей це не хвилює. Їм цікаві казки, тому що тварини в них живуть і розмовляють зрозумілою їм мовою.

У системі дитячої та юнацької літератури другої половини ХХ ст. важливе місце посідає пригодницька проза.

Отже, казкова ситуація сприймається як гра. Тому немає потреби повторювати те, що вони знають, або наголошувати, що герої казки вигадані.

Казки – це розповіді про добро і зло, зло і добро. Увага дітей має бути зосереджена саме на цих морально-людських категоріях, а не на викритті ненормальності казкових ситуацій. В іншій ситуації педагоги застерігають від акцентування уваги дітей на фантастичній основі казки. Це потребує уваги серед читачів казок, сюжет яких мало схожий на фантастику і незвичайний.

Виховне значення казок полягає в тому, що в них перемагає тільки справедливість. І дитячу радість треба всіляко підтримувати. Вирази радості – це навчальні моменти. Вчителеві залишається лише направляти свого підопічного, щоб знайти приводи для радості. Розбір казок привчає дітей до оціночних суджень [14, с. 50-53].

Фундаментом казок «змішаного» типу лежить так званий змішаний світ. Тобто «змішує» риси як традиційних світових казок, так і чарівних світових казок. Іншими словами, змішані казки є перехідними казками. Працюючи над казкою змішаного світу, потрібно ретельно аналізувати кожен момент. І чому в ньому з'являється магія. Ретельний аналіз характеристики дива загострить увагу учнів до мовної деталі, до специфіки художнього вимислу саме цей тип казки, буде сприяти мовному розвитку, зосередженості, образного бачення дітей і допоможе їм зрозуміти, чому саме так, а не по іншому склалися долі казкових персонажів, чому ж саме в такій послідовності, у такому напрямку розвивались події в змішаному світі [25, с. 236].

В основі будь-якого казкового твору лежить усвідомлення й розуміння оцінки казкових подій. Але можна сказати, що це казка, принаймні на перший погляд. Спочатку потрібно запропонувати дітям подумати, що в заголовку переконає читача в тому, що вони дивляться казку, а потім дати можливість уважно прочитати і зрозуміти її. Працюючи над казками, не опускаючи з своєї уваги вимоги, які ставляться до всіх уроків читання. Йдеться про розпізнавання

змісту тексту. Тільки в цьому випадку може бути виконана педагогічна і виховна мета навчання читання.

Велике значення казки як засобу розвитку мови учнів. Чудовим матеріалом для формування навичок послідовного мовлення є тексти казок.

Казки сприяють емоційному розвитку та допомагають підліткам розвинути вміння розуміти та виражати свої емоції, співчувати та розуміти інших. Це також вчить їх розрізняти добро і зло і допомагає сформувати моральні цінності, такі як чесність, справедливість і доброта. Вони сприяють розвитку емпатії та соціальних навичок. Казки допомагають підліткам подолати такі психологічні бар'єри, як страх, тривога, низька самооцінка. Вони дають можливість знайти вихід зі складних ситуацій і навчитися долати труднощі.

Вивчення казок у середній школі є дуже важливим для розвитку мовно-мовленнєвих, культурних і моральних навичок учнів. Ефективне використання методичних підходів та врахування психологічних аспектів зробить процес навчання цікавим та продуктивним. Вивчення казок у середній школі є дуже важливим для розвитку мовних, культурних і моральних навичок учнів. Ефективне використання методичних підходів та врахування психологічних аспектів зробить процес навчання цікавим та продуктивним [26, с. 103-113].

Казки не лише розвивають уяву та творчі здібності, а й сприяють емоційно-моральному розвитку підлітків, формуванню світогляду та цінностей. Вчителі можуть повною мірою скористатися силою казок у формальній освіті. Можна також читати казки своїм учням і заохочувати дискусію про мораль і характери. Крім того, можна заохочувати дітей писати власні оповідання та казки, тим самим сприяючи розвитку творчості та навичок письма.

Змістовне використання казок у формальній освіті допомагає дітям розвивати критичне мислення, розуміти моральні цінності та покращувати навички розуміння. Замість того, щоб забороняти казки, які, як ми знаємо, є такими важливими для дитячих звичок читання та літературної спадщини, ми можемо створити діалог, який безпосередньо стосується деяких проблем.

Крім оригінальної історії, ви можете також прочитати феміністичний переказ. Корисно буде поділитися різними версіями казок, наприклад казкою про Попелюшку, яка має сотні варіантів по всьому світу. І нам потрібно звернути увагу на різноманітність дитячих книжок і забезпечити, щоб казкові персонажі були репрезентативними для всіх читачів, різного віку навіть. У сучасному суспільстві так багато невизначеності та негативу, що важливо, щоб діти були добре підготовлені до емоційного тиску, який це може створити.

3.2. Урок у формі інтерактивного спілкування.

На основі вже проаналізованого твору Ельфріди Єлінек «Смерть і діва», пропоную розробку уроку для учнів 8го класу, як пропозиція щодо вивчення самого твору та творчості письменниці у школі.

Розробка уроку з зарубіжної літератури для учнів 8 класу.

Мета: Викликати в учнів інтерес до читання творів Ельфріди Єлінек, з'ясувати, як вони розуміють зміст творів та їх назви, розвивати важливі вміння, власні думки, почуття, переконання, характеризувати й оцінювати героїв на їх основі здатність виражати себе вербально, свої дії у формуванні літератури, їхні стосунки з іншими героями, їх прояв спонтанності та їхню співпрацю з іншими персонажами. Розвивати навички самостійного опрацювання літературних творів, творчого переказу епізодів, зв'язного мовлення, мислення учнів, фантазії та уяви. Розвивати у дітей шкільного віку високі моральні якості, ціннісні орієнтації, емоційно-чуттєву сферу особистості.

Навчальна: Ознайомити учнів із фольклорними жанрами, такими як казки, та зрозуміти їх варіації та структуру.

Виховна: спрямована на те, щоб зацікавити учнів сучасними казками та розвинути їх творчі здібності.

Розвивальна: для розвитку мови та логічного мислення.

Обладнання: навчальні матеріали.

I. Актуалізація опорних знань

Що таке казка? Яка твоя улюблена казка?

Як виникли казки? Які казки ви знаєте з дитинства?

Хто може бути головним героєм казки? Ви любите мріяти?

Хотіли б ви бути казкарем?

Повідомлення теми уроку.

Знайомство з темою та цілями уроку « Смерть і діва» Ельфріди Єлінек інтерпретація сучасної казки.

Мотивація навчальної діяльності.

Сьогодні ми розпочнемо роботу над змістом твору «Смерть і діва», познайомимося з головними героями та розглянемо загальний матеріал, пов'язаний із вивченням казок.

II. Опрацювання навчального матеріалу

Вступне слово вчителя — Чи є на землі хтось, хто не любить казок?

Напевно ні. Адже казки змалку вчили фантазувати і мріяти, радіти і сумувати. Якщо ми уважно придивимося до народних казок, то побачимо, що вони оспівують волелюбність, мужність, мудрість, прагнення до справедливості, працьовитість, засуджують рабство, брехню, жорстокість. Століттями наш народ жив за неписаним моральним кодексом, відображеним у казках, сподіваючись на остаточну перемогу сил добра.

Казки — різновид художньої прози, що походить від фольклору, — це короткі, змістовні оповіді про вигадані події чи явища, які сприймаються і переживаються як реальні. Казки відомі всім народам світу з давніх часів. Це один із основних жанрів народної творчості, який має магічний, пригодницький чи побутовий характер усного походження з акцентом на фантастику.

Слово казка походить від слова «розповідати». Персонажі, створені народною уявою та оснащені характерним національним характером, живуть у казковому світі, тому їй перемагають сили зла.

Зазвичай у світі казок перемагає добро і правда і все закінчується щасливо. У Європі багато письменників збирають традиційні казки, створюють

нові казки на основі традиційних казок і пишуть твори, пов'язані з казками, наприклад, письменники Шарль Перро (Франція) і брати Грімм (Німеччина).

Теми і види народних казок.

Залежно від змісту казки поділяють на кілька видів.

Казки про тварин є найдавнішими і пов'язані з тотемічними уявленнями. Головними тут є тварини.

Із часом казки втрачають свій міфічний, магічний зміст і набувають дидактичного, повчального характеру. Фантастичні історії спочатку мали магічне призначення, але це швидко було втрачено. У них органічно поєднуються міфічні, фантастичні та героїчні елементи.

Герої фантастичних оповідань зазвичай наділені незвичайною силою, спритністю та винахідливістю, які допомагають їм долати будь-які труднощі на шляху до мети. У побутових казках домінують побутові мотиви. Головні герої — бідні фермери, хитрі найманці та солдати, шахраї та примхливі жінки. У цих казках часто зустрічаються антропоморфні образи долі, удачі, смутку, правди, злочину.

Структура і функції казок: для казок характерні традиційність будови та компонентів, група конфліктних дійових осіб, відсутність розгорнутого опису природи та побуту.

Сюжет складається з кількох епізодів із драматичним розвитком подій, спрямованістю дій головних героїв і щасливим кінцем. Для казок характерна «замкнутість часу» та завершеність, яка пов'язана з досягненням цілей героя та перемогою добра над злом. Діапазон ознак казки дуже різноманітний. Його естетичні функції доповнюються та переплітаються з пізнавальною, морально-етичною, соціально-виховною, розважальною тощо.

У казках народів світу багато спільного, що пояснюється подібністю культурно-історичних умов їхнього життя.

Водночас казки характеризуються особливостями країни, відображенням способу життя народу, праці та побуту, природних умов, а також особистісними властивостями дійової особи-оповідача.

Народні казки — жанр народного фольклору, в якому від покоління до покоління передається мудрість народу, усе, що варте уваги нащадків, життєвий досвід, мрії та почуття людей.

На уроці все ж розглядаються осучаснені казки австрійської письменниці письменниці Ельфріди Єллінек «Смерть і діва».

У збірці «Смерть і дівчина» авторка виводить на сцену жінок, які назавжди залишилися відчуженими в культурних традиціях Західної Європи. Казкові принцеси та сучасні ікони віддають данину або говорять із потойбічного світу. Але мати голос не означає мати долю. Тому що жодна принцеса не може уникнути лиха від рук чоловіків. Білосніжку приносять у жертву мисливцеві, Шипшина знищена поцілунком принца, а Розамунда виживає, але мисливець змушує її замовкнути та вбиває. Зрадники Фульвіо та Джекі надзвичайно роздратовані смертю суперниці Мерилін, а мертві Сільвія та Інгеборг вирушають у світ мертвих.

Кожній принцесі судилася трагічна доля, і британська принцеса Діана, портрет якої завершує цю галерею, не є винятком.

Тобто, ми бачимо як мотиви дитячої казки переплітаються з досить дорослими проблемами та дилемами. Можемо помітити досить сучасні мотиви казки.

III. Завдання для самостійної роботи.

Прийом «Хмаринка слів».

Що ж означає слово «казка»? Спробуйте скласти визначення цього слова за допомогою хмаринки слів.

IV. Дослідження тексту казки.

- Де і коли відбуваються події? Зачитайте, якщо це зазначено у п'єсах.

- З скількох п'єс складається твір?

- З якого розділу розпочинається розвиток дії?

- Назвіть декілька головних героїв?

- Який з розділ справив найбільше враження на вас?

Виразне читання епізоду який справив найбільше враження.

Бесіда з елементами дискусії.

Як на вашу думку, чи змінилися головні герої після їхніх вчинків?

Як ви гадаєте, чи правильно вчиняли головні герої в ситуаціях в яких вони опинялися? , що простила сестер?

Яка риса вдачі принцес розкривалась або ж не розкривалась?

V. Пропонується розвиваюча гра для учнів «Хто перший?»

Завдання: швидко надати точну відповідь на поставлене вчителем запитання. Під час проведення цього змагання враховуються такі критерії, як: швидкість і правильність відповіді. Максимальна кількість балів за вірну відповідь – 2 бали.

Гра складається з таких запитань:

- Хто написав твір «Смерть і діва»? (Е. Єлінек).
- Ким були головні героїні? (Принцесами).
- Хто вбиває Білосніжку? (Мисливець).
- В кого закохуються принцеси?
- Чого вчить нас казка «Смерть і діва»?
- Поміркуйте, чому твір називається «Смерть і діва»?

VI. Підбиття підсумків.

VII.Оцінювання учнів.

VIII. Домашнє завдання.

Висновки до розділу III.

Третій розділ дослідження присвячений методичному потенціалу казки як навчального матеріалу.

Основні висновки цього розділу:

- казки сприяють розвитку мови, спостережливості та образного мислення дітей.

- казка допомагає учням зрозуміти причини та наслідки вчинків героїв, структуру казкового світу.

– вивчення казок дозволяє учням зрозуміти зміст тексту та досягти освітніх і виховних цілей навчання читання.

Чудовим навчальним матеріалом для формування стійких мовних навичок є казки та уроки формату інтерактивного спілкування. Казки допомагають учням зрозуміти та висловити свої емоції, розвинути вміння співчувати та розуміти інших людей. Вони вчать розрізняти добро і зло, формують моральні цінності, такі як чесність, справедливість, доброта. Казки допомагають підліткам подолати такі психологічні бар'єри, як страх, тривога, низька самооцінка. Це дає можливість знайти вихід зі складних ситуацій і навчитися долати труднощі.

Вивчення казок у середній школі є дуже важливим для розвитку мовних, культурних і моральних навичок учнів. Ефективне використання методичних підходів та врахування психологічних аспектів зробить процес навчання цікавим та ефективним. Казки розвивають уяву та творчі здібності, сприяють емоційному та моральному зростанню підлітків, формуванню світогляду та цінностей. Вчителі можуть повною мірою скористатися силою казок у формальній освіті.

Тому казки мають великий потенціал як навчальний матеріал для сучасної середньої школи, сприяючи не тільки мовному та культурному розвитку учнів, а й їх емоційному та моральному розвитку.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки, ми фіксуємо варіативність парадигм підходів до вивчення казки в літературознавстві. Зрозуміли, що казка — найдавніший жанр, застиглий у часах, коли вони певною мірою не відповідали іншим формам мислення.

Історія казки – це, насамперед, історія її взаємозв'язку з дійсністю, оскільки всі види трансформацій і змін у сприйнятті казки пов'язані з втручанням дійсності в її територію.

Важливим моментом є зауваження Ф. Панцера стосовно головної характеристики жанру казки – видовищності казок і їхніх героїв. Було розглянуто ретельний аналіз літературознавства в деконструкції казки та сучасне літературознавство.

Було здійснено розбір деконструкції казки в літературних дослідженнях сучасного літературознавства. Велику роль у становленні та започаткуванні деконструкції відіграв Жак Дерріда і став її основоположником. Використання деконструктивного підходу дозволило виявити приховані сенси та ідеологічні сили в текстах Ельфріди Єлінек.

Форма п'єси в збірці Єлінек «Смерть і діва» є найважливішим прийомом реалізації сюжету. Це дозволяє авторці змалювати складну гендерну динаміку та розкрити роль жінки в патріархальному суспільстві.

Розділ три був присвячений методичному потенціалу казки як навчального матеріалу. Казки допомагають підліткам подолати такі психологічні бар'єри, як страх, тривога, низька самооцінка. Це дає можливість знайти вихід зі складних ситуацій і навчитися долати труднощі. Вивчення казок у середній школі є дуже важливим для розвитку мовних, культурних і моральних навичок учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Beauvais C. The mighty child. Time and power in children's literature / Clementine Beauvais John Benjamins. – Amsterdam: Publishing company, 2015. 226 p.
2. Cossack fairy tales and folk-tales / sel., ed., tr. by R. N. Bain; ill. By E. W. Mitchell. New York : Frederick A. Stokes Company, 1902. 290p.
3. Glazer J. , Gurney W. Introduction to children's literature. New York: McGraw-Hill, 1979. 737 p.
4. Hubner L. Fairy tale & gothic horror, 2018. С. 1-211.
5. Murphy T. P. The Fairytale and Plot Structure. 2015. С.224.
6. Refaie E. "Dramatist with a Talent for Dramatis Jelinek's Manipulation of the Media." German Life and (2004) с. 32.
7. Wartenpfehl B. Dekonstruktion von Geschlechtsidentität Transversale Differenzen Eine theoretisch-systematische Grundlegung, 2000. С. 242
8. Zima P. Die Dekonstruktion. Einführung und Kritik-Narr. Francke Attempto Verlag, 2016, с.289.
9. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія. К. : Смолоскип, 2008. 360 с.
10. Білоус В. П. Теорія літератури: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2013. 328 с.
11. Білоус П. В. Вступ до літературознавства: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2011. 336 с. (Серія «Альма-матер»).
12. Білоус П. Літературна критика як ґрата без правил // Літературна Україна. 2001. 19 квітня. С. 3.
13. Бріцина О. Ю. Фольклор // Енциклопедія історії України: у 10 т. редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін., Інститут історії України НАНУ України. К. : Наук. думка, 2013. Т. 10. Т. 310 с.

14. Вигорій К. Ю. Можливості української народної казки як засобу морального виховання дошкільника. Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг.ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. Житомир: ФОП Левковець, 2016. У 2-х ч. Ч. I. С. 50 -53.
15. Галич О. А. Історія літературознавства : підручник. К. : Либідь, 2013. 392 с.
16. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник / за наук. ред. О. Галича. 2-ге вид., стереотип. К. : Либідь, 2005. 488 с.
17. Давидюк В. Ф. Доісторичне поле української казки / В. Ф. Давидюк // Концепції і рецепції. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2007. С. 4-45.
18. Дерріда Ж. Письмо та відмінність / Ж.Дерріда ; [пер з фр. В.Шовкун]. – К. : Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2004. – 602 с.
19. Дерріда Ж. Структура, знак і гра у дискурсі гуманітарних наук. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів: Літопис, 2001. С. 617–641.
20. Дерріда Ж. Структура, знак, гра в дискурсі гуманітарних наук // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.: Слово. Знак. Дискурс / Під ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996.
21. Дунаєвська Л.Ф. Українська народна казка /Л.Ф.Дунаєвська. К. : Вища школа, 1987. 128 с.
22. Єлінек Е. «Смерть і діва I-V. Драма принцес» переклад з німецької Олександра Григоренко. Чернівці. 2015. 124 с.
23. Зубрицька М. Homolegens: читання як соціокультурний феномен. Львів : Літопис, 2004. 352 с.
24. Кизилова В. В. Мотив сну в казках В. Шевчука збірки “Панна квітів”: типологія, функції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія [зб. наук. праць]. Одеса, 2016. Вип. 21. Т. 1. С. 13–16.
25. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс: навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ: Видво ДЗ «Луганський національний університет ім. Т. Шевченка», 2015. 236 с.

26. Кизилова В. Конотативні виміри мотивів української літературної казки // Літератури світу: поетика, ментальність і духовність. 2018. С. 103-113.
27. Кирилюк О. Р., Волков Т.А. В. Я. Пропп: питання пріорітету та впливумати жодної фольклористично - наратологічної традиції на дослідження.
28. Найкращі народні казки. К. 2017. 199 с.
29. Повторева С.М. Принцип деструкції М.Хайдеггера і деконструкція постструктуралізму // Вісник Націон. ун-ту "Львівська політехніка": Філософські науки. № 661. 2010. С.59-65.
30. Прокопова О. Казка як ефективний засіб збагачення морального досвіду школярів [Текст] / О. Прокопова // Українська література в загальноосвітній школі. 2006. № 4. С. 24-27.
31. Садовенко С.М. Виховання народною казкою : методичний посібник. К. : Шк. світ, 2011. 128 с.
32. Стівенс Дж., Блум Г. Енциклопедія постмодернізму. К., 2003. С.47-49.
33. Українська література в системі літератур Європи і Америки (XIX — XX ст.) / Відп. ред. Д.С.Наливайко. К. : Заповіт, 1997.
34. Українські народні казки: Для мол. та серед. Шк.. віку / Упоряд. та передм. Л. Ф. Дунаєвської. 3-тє вид. К. : Веселка, 1990. 271с.
35. Ференц Н. С. Сучасні методологічні засади літературознавства : навч.-метод. посіб. для студ. філол. фак. / упоряд. : О. М. Чижмар ; відповід. за вип. : В. В. Барчан.; рец. : Н. Й. Ребрик, О. Ю. Кузьма. Ужгород : Гражда, 2021. 140 с.
36. Фесюкова Л. Б. Виховання казкою. Харків, 2000. 122 с.
37. Юзвенко В. Фантастичні казки у системі жанрів фольклору / В. Юзвенко. К. : 1975.